

WSTĘP	7
I. WIADOMOŚCI OGÓLNE O TUNELACH I ICH DZIEJACH	
1. Pojęcia i definicje	11
2. Podstawowe informacje geologiczne związane z budową tuneli kolejowych	12
3. Budowa tuneli kolejowych	13
4. Zarys dziejów budownictwa tuneli kolejowych	22
5. System organizacyjny oraz budowniczości tuneli kolejowych na ziemiach polskich w obecnych granicach	36
II. TUNELE KOLEI GŁÓWNYCH BUDOWANE METODAMI GÓRNICZYMI	47
1. Tunel na szlaku Kolei Wilhelma	48
Najstarszy tunel w Polsce w Rydułtowach (715 m), na odcinku Nędza – Czernica (1853–1858)	48
2. Tunele Śląskiej Kolei Górskiej (Jelenia Góra – Wałbrzych Główny)	67
Tunel w Trzcińsku (298 m), na szlaku Wojanów – Trzcińsko (1864–1866)	69
Tunel pod górą Brzezinka w Wałbrzychu (310 m), na szlaku Wałbrzych Główny – Boguszów-Gorce Wschód (1864–1867)	73
3. Tunele Pierwszej Węgiersko-Galicyskiej Kolei Żelaznej (Przemyśl – Łupków)	92
Tunel w Uhercach Mineralnych (50 m), na odcinku Zagórz – Ustrzyki Dolne (1872)	93
Tunel graniczny w Łupkowie (416 m), (1870–1876)	95
4. Tunele Kolei Śląsko-Czeskiej (Wrocław – Międzyzlesie)	124
Tunel w Bardzie (363 m), na szlaku Bardo Śląskie – Kłodzko Główny (1872–1873)	124
Tunel w Długopolu-Zdroju (360 m), na szlaku Bystrzyca Kłodzka Przedmieście – Długopole-Zdrój (1873–1874)	128
5. Tunele kolei przez dolinę Popradu (Tarnów – Nowy Sącz – Leluchów)	131
Tunel w Kamionce Wielkiej (170 m), na szlaku Grybów – Nowy Sącz (1874–1875)	133
Tunel w Żegiestowie (499 m), na szlaku Piwniczna-Zdrój – Muszyna (1873–1875)	137
6. Tunel na szlaku Kolei Wrocławsko-Świdnicko-Świebodzińskiej	147
Tunel w Unisławiu Śląskim (263 m), na szlaku Boguszów-Gorce Wschód – Mieroszów (1875–1877)	147
7. Dwukomorowe tunele Śląskiej Kolei Górskiej (Wałbrzych – Kłodzko)	152
Tunele pod Małym Wołowcem w Wałbrzychu (1605 m), na szlaku Wałbrzych Główny – Jedlina-Zdrój (1876–1880, 1909–1911)	154
Tunele pod górą Sajdak (384 m), na szlaku Jedlina-Zdrój – Głuszycy (1876–1880, 1908–1910)	170

Tunele w Świerkach (1176 m), na szlaku Bartnica – Świerki Dolne (1876–1880, 1910–1911)	176
8. Dwukomorowe tunele Kolei Dęblińsko (Iwangorodzko)-Dąbrowskiej	182
Tunele w Uniejowie-Rędzinach koło Miechowa (769 m, 748 m), Dęblin – Kielce – Dąbrowa Górnicza Strzemieszyce (1882–1884, 1910–1912)	182
III. TUNELE KOLEI LOKALNYCH BUDOWANE METODAMI GÓRNICZYMI	201
1. Tunel na szlaku Jelenia Góra – Szklarska Poręba Górna	201
Tunel w Szklarskiej Porębie Dolnej (145 m), (1901–1902)	202
2. Tunel na wąskotorowej kolei lokalnej Przeworsk – Dynów	206
Tunel na szlaku Przeworsk – Dynów (599 m), (1902–1904)	206
3. Tunel na szlaku Kamienna Góra – Kowary	214
Tunel pod Przełęczą Kowarską (1030 m), (1902–1905)	215
4. Tunele kolei Kłodzko – Kudowa-Zdrój	221
Tunel w Kulinie Kłodzkim (577 m), na szlaku Duszniki-Zdrój – Kulin Kłodzki (1905)	223
Tunel w Lewinie Kłodzkim (80 m), na szlaku Kulin Kłodzki – Lewin Kłodzki (1905)	225
5. Tunele kolei doliny Bobru (Jelenia Góra – Wleń – Lwówek Śląski)	228
Tunel w Pilchowicach pod górą Czyżyk (187 m), na szlaku Pilchowice Zapora – Pilchowice Nieleśno (1906–1909)	229
Tunel w Pilchowicach pod górą Dwory (153 m), na szlaku Pilchowice Zapora – Pilchowice Nieleśno (1908–1909)	236
Tunel we Wleniu (320 m), na szlaku Pilchowice Nieleśno – Wleń (1906–1909)	238
IV. TUNELE KOLEJOWE BUDOWANE METODAMI ODKRYWKOWYMI	241
1. Tunel na szlaku Kolei Północnej Cesarza Ferdynanda w Bielsku-Białej	241
Tunel na odcinku Bielsko-Biała – Żywiec (268 m), (1876–1878)	241
2. Tunel na szlaku Pruskiej Kolei Wschodniej Toruń Główny – Olsztyn	247
Tunel (brama kolejowa twierdzy) w Toruniu (52 m), (1886–1889)	247
3. Tunel kolei średnicowej w Warszawie	255
Tunel na szlaku Warszawa Powiśle – Warszawa Ochota (1230 m), (1923–1933)	257
PODUMOWANIE	274
Bibliografia	278
Wykaz skrótów	284
Źródła ilustracji	285
Aneksy	286
Indeks osób	288
Summary	291
Zusammenfassung	294